

Milieukundigen onder de wals van accountants?

De accountants bewegen zich volop in de markt van milieujaarverslagen. Enerzijds als adviseur bij het opstellen ervan, anderzijds als onafhankelijke verificateur. De materie is milieu, hoe kan het dan toch dat de milieukundigen zich rond dit onderwerp geen vuist maken, zich niet organiseren noch zich beraden op hun rol? Juist milieukundigen kunnen namelijk invulling geven aan de verificatie van verslagen.

De voorbereiding van de wetgeving voor het verplichte milieujaarverslag heeft vele jaren gekost. Vooral de discussie tussen de milieugroeperingen (Stichting Natuur en Milieu) en het bedrijfsleven (VNO-NCW) was hier debet aan. Zoals bekend (zie ook de eerdere artikelen in ArenA hierover), is de verplichting nu een feit voor ruim 250 bedrijven en zullen volgend jaar de eerste lichte verplichte verslagen verschijnen. Nederland loopt hier flink in voorop; met betrekking tot het verplichte publieksverslag neemt het wereldwijd zelfs een unieke positie in. Met een nieuw fenomeen ontstaat ook een nieuw werkveld voor deskundigen en een nieuwe markt voor profit-organisaties als adviesbureaus en vormgevers. Accountants zijn vanaf het begin zeer actief geweest rich-

ting de markt. Er is zelfs een Vereniging van Milieucountants (VMA) opgericht, met name gericht op milieuverlaggeving. Deze vereniging valt onder het Nederlands Instituut voor Register Accountants (NIVRA).

Het wettelijk verplichte milieuverlag valt uiteen in een overheidsverslag en een publieksverslag. Het publieksverslag is bedoeld voor andere stakeholders dan de overheid zoals omwonenden, financiers, milieugroeperingen en relaties van het bedrijf. Als bedrijf mag je beide verslagen samenvoegen, maar daar zullen bedrijven niet snel voor kiezen. Voor het overheidsverslag is een model gemaakt en het bevoegd gezag wil het liefst gewoon dat model ingevuld retour. Bovendien moet het overheidsverslag ook drie maanden eerder klaar zijn dan het publieksverslag (1 april respectievelijk 1 juli).

Wat is verificatie?

Verificatie is het door een onafhankelijke derde partij checken van de inhoud van het verslag (zowel de kwantitatieve als kwalitatieve gegevens) op vooral juistheid, validiteit (dat de beschrijvingen van de milieuprestaties valide zijn, bijvoorbeeld accurate definities van afval, emissies etc.) en volledigheid. Verificatie van een milieujaarverslag is vergelijkbaar met de goedkeurende accountantsverklaring in een financieel jaarverslag.

De wetgever heeft voor het verplichte gedeelte van het milieujaarverslag verificatie wel verplicht gesteld, maar de invoeringsdatum nog niet geregeld. Momenteel is het daarmee dus nog niet verplicht. Achtergrond hiervan is dat men het wel belangrijk vindt, maar het eerst wil onderzoeken. Het bevoegd gezag (provincies of waterschappen) zullen de gegevens uit het milieujaarverslag checken op juistheid (ze spreken hierbij over valideren of verifiëren). Bij bedrijven

die vallen onder de wettelijke verplichting zal het overheidsverslag, vooral in kwantitatieve zin, de basis vormen voor het publieksverslag. Sommige bedrijven zijn van mening dat de validatie van het overheidsverslag voldoende is, en dat de stakeholders van het publieksverslag daar dan ook maar genoeg mee moeten nemen. Ook VNO-NCW is deze mening toegedaan en spreekt zich om deze reden uit tegen verplichte verificatie van het publieksverslag. Overigens worden de verslagen in toenemende mate wel op vrijwillige basis geverifieerd.

Er is geen regionale, nationale of internationale standaard voor verificatie, noch voor de aanpak, noch voor de scope en evenmin voor de strekking van de verklaring die in het verslag wordt opgenomen. Van alles is dus mogelijk.

Welke kennis is nodig?

Laten we als milieukundigen eerst eens kijken naar de materie waar het bij een verificatie om draait. Het gaat hier over milieuaspecten zoals emissiegegevens, milieuzorg, milieu-investeringen en milieu-impact. Bij het uitvoeren van de verificatie zelf komen twee disciplines om de hoek kijken:

- milieutechnisch/-inhoudelijke expertise;
- expertise op het gebied van administratieve controle.

De meeste inzet bij een verificatie gaat zitten in het nagaan hoe emissieberekeningen zijn gedaan: welke methoden/modellen zijn gebruikt, is er verantwoord gemeten, zijn de juiste omrekenfactoren gebruikt, is op een goede wijze geaggregeerd, zijn geen installatie-onderdelen over het hoofd gezien, hoe zit het met diffuse emissies. Daarnaast is algemene en branchespecifieke milieukennis nodig om te beoordelen of

“De meeste inzet bij een verificatie zit in het nagaan van emissieberekeningen”

het verslag compleet is en gemaakte kwalitatieve beweringen juist zijn.

Het verplichte milieujarverslag gaat over verslagen op inrichtingsniveau (sites). Het administratieve traject van meten naar rapporteren is op siteniveau vaak maar beperkt van omvang. Grotere bedrijven als Akzo Nobel, DSM en Shell maken ook corporate milieuverlagen (vrijwillig). Om deze verslagen te verifiëren is meer kennis nodig op het gebied van accountancy (zoals consolidatie) dan bij verslagen op siteniveau omdat het administratieve traject hier veel groter en complexer is. Uiteraard is daarbij kennis van informatiesystemen en -voorziening, administratieve organisatie en interne controle (zoals functiescheiding, verbandscontrole onontbeerlijk bij verificatie).

De praktijk

De eerder genoemde Vereniging voor Milieuaccountancy heeft een eigen opleiding milieucountancy waar accountants in een vrij korte tijd enigszins kennis opdoen van milieu. Vertegenwoordigers van deze vereniging claimden lange tijd dat afgestudeerden van deze opleiding de meest geschikte personen zijn voor verificaties en ook op milieugebied voldoende bagage hebben. Hier is men aardig van teruggekomen.

Opvallend is dat wanneer grote accountantsbureaus (de 'big 5') verificaties uitvoeren, dit nagenoeg altijd gebeurt onder de vlag van de management-consultancytak van deze bureaus. Uiteraard, maar niet vanzelfspre-

kend, betrekken deze bureaus hun interne accountants erbij. Echte specifieke milieutechnische kennis is niet of maar zeer beperkt aanwezig.

In een recente open discussie spraken de accountantorganisaties zich nadrukkelijk uit over het uitvoeren van de verificatie door multidisciplinaire teams. In enkele andere landen, met name in de VS en GB, hebben milieuadviesbureaus de 'lead' bij verificaties en behoren de accountantsbureaus tot de minderheid. Ook komt het voor dat een milieuverlag zelfs twee verschillende verklaringen bevat, zowel van een milieuadviesbureau als van een accountantsorganisatie.

Wereldwijde standaard

Er is voor een duurzaamheidsverslag, een combinatie van milieu, sociaal/ethische en economische aspecten, een wereldwijde standaard in de maak. Dit is het Global Reporting Initiative (GRI). Binnen dit initiatief is ook een Werkgroep Verificatie actief. Naast vertegenwoordigers van stakeholders, zijn hier milieuadviesbureaus en (vooral) accountantsorganisaties actief. Een duidelijke uitspraak vanuit deze werkgroep is dat de verificatie uitgevoerd moet worden door die partij die en onafhankelijk is en duidelijk door de stakeholders daarvoor geaccepteerd wordt. Zij zijn de 'gebruiker' van de verificatie, zij moeten dus ook de belangrijkste stem in het kapittel hebben. Er komen al geluiden uit de markt dat de verifiërende partij zelf ook nadrukkelijk aan duurzame ontwikkeling moet doen om

geloofwaardig over te komen. Dit zal beter overkomen bij de stakeholders. Voor een bedrijf dat duidelijk duurzaamheid wil profileren geeft het een extra meerwaarde een verificatie van het verslag door een duurzame adviesorganisatie te hebben uitgevoerd dan door een vooral op profit gerichte organisatie.

Rol milieukundigen

Nederlandse milieukundigen hebben zich tot op heden nauwelijks uitgesproken over de nieuwe markt rond milieuverlaggeving, laat staan in georganiseerde vorm. Noch de VVM, noch de ONRI (waar de meeste milieuadviesbureaus lid van zijn) hebben een gezamenlijke mening gevormd over deze markt en de rol van milieukundigen daarin.

Gaat het dan alleen om advisering bij het opstellen van een verslag? Nee, zeker niet. Het repeterende en dus interessante zit hem in het jaarlijks terugkerende werk rond het verifiëren van de gegevens in een milieujarverslag dat leidt tot een goedkeurende verklaring. Ik ben van mening dat milieukundigen tenminste een belangrijke rol moeten en kunnen spelen bij verificaties. Verificatie van verslagen op siteniveau kunnen grotendeels door deze discipline worden ingevuld. De beroepsgroep zou kunnen inventariseren welke accountancykennis aanvullend nodig is, hoe in deze behoefte kan worden voorzien en, waar nodig, op een goede wijze met accountants kan worden samengewerkt. Wie de schoen past trekke hem aan?

Folkert van der Molen, senior adviseur duurzaam ondernemen, DHV, tel. 033-4682910 (e-mail: folkert.vandermolen@mi.dhv.nl).

Twee verklaringen, één verslag

Onderstaande accountantsverklaringen geven aan hoe de accountant het financiële gedeelte voor haar rekening heeft genomen en een milieuadviesbureau zich uitsprekt over de milieurelevante gegevens uit hetzelfde verslag.

Accountantsverklaring

We hebben het in dit jaarverslag opgenomen financieel verslag van Provinciaal Afvalverwijderingsbedrijf Zuid-Holland n.v. te Schiedam over 1998 gecontroleerd. Dit financieel verslag is ontleend aan de door ons gecontroleerde jaarrekening 1998 van Provinciaal Afvalverwijderingsbedrijf Zuid-Holland n.v. Bij die jaarrekening hebben wij op 31 mei 1999 een goedkeurende accountantsverklaring verstrekt.

Dit financieel jaarverslag is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de directie van de vennootschap. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake dit verslag te verstrekken.

Wij zijn van oordeel dat dit financieel verslag op alle van materieel belang zijnde aspecten in overeenstemming is met de jaarrekening waaraan het is ontleend.

Ten behoeve van een duidelijker inzicht in de financiële positie en de resultaten van de vennootschap en de reikwijdte van onze controle dient het financieel verslag te worden gelezen in samenhang met de volledige jaarrekening, waaraan het is ontleend, alsmede met de door ons daarbij versprekte accountantsverklaring.

Milieuverklaring

We hebben de milieugerelateerde passages van het jaarverslag over 1998 van Proav, beperkt tot de activiteiten 3e Merwedehaven, Recept, IGAT, Flevorecycling Zoetermeer, getoetst inclusief de opgenomen verwijzingen naar en conclusies uit externe correspondentie en onderzoeksrapporten. Het betreft de volgende passages:

- "Milieuzorg, Vergunningen en Handhaving";
- "Milieuthema's";
- de paragraaf over de composteerinstallatie Recept;
- de bijlage "Kwantitatieve gegevens milieuthema's".

We zijn van mening, dat het milieujarverslag een getrouw beeld geeft van de beschreven interne milieuzorgelementen, gebeurtenissen, acties en milieubelastingen.